

Цюняк Оксана Петрівна

Національна академія педагогічних наук України

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих

аспірант відділу виховних систем у педагогічній освіті

**Самоосвіта майбутніх магістрів початкової освіти в контексті
розвитку їх професійних якостей**

***Анотація.** У статті розглядається сутність поняття „самоосвіта” та її роль у професійній підготовці майбутніх магістрів початкової освіти. **Ключові слова:** самоосвіта, професійні якості, педагогічні умови.*

***Аннотация.** В статье рассматривается сущность понятия "самообразование" и ее роль в профессиональной подготовке будущих магистров начального образования. **Ключевые слова:** самообразование, профессиональные качества, педагогические условия.*

***Annotation.** The article deals with the essence of the concept of "self" and its role in the training of future graduates of primary education **Key words:** self-education, professional skills, pedagogical conditions.*

Педагог повинен бути сам вихованою і освіченою людиною.

***Тому підготовка педагога починається
з його власного виховання і освіти...***

П. Блонський

Постановка проблеми. У контексті реалізації вимог Болонського процесу проблема самоосвіти магістрів ВНЗ набуває особливої актуальності. Адже інтеграція системи вищої освіти до загальноєвропейського простору потребує підвищення якості підготовки фахівців, професіоналів своєї справи, здатних до постійного фахового самовдосконалення. На часі питання підготовки висококваліфікованих кадрів, що вміють швидко орієнтуватися в постійно змінюваних економічних умовах та інформаційних потоках, творчо вирішувати професійні проблеми. Саме тому аналіз особливостей організації самоосвітньої

діяльності майбутніх магістрів у сучасних умовах модернізації системи вищої освіти є важливим і актуальним.

Сьогодні відбуваються інтенсивні зміни не тільки в організації навчального процесу та змісту навчальних програм, але й у характері взаємодії між студентами й викладачами. Зокрема, навчальні програми підготовки майбутніх фахівців на рівні магістратури передбачають значне збільшення годин на самоосвіту шляхом зменшення аудиторного навантаження, скорочення кількості практичних занять і введення великої кількості дисциплін, які магістр вибирає за індивідуальним планом та самостійно вивчає в процесі професійної підготовки.

Проблема професійної самоосвіти майбутніх педагогів висвітлена у працях Л.Н.Куликової, І.Л. Наумченко, Г.С. Сухобської та інших науковців, які розглядають самоосвіту як необхідний компонент, що забезпечує готовність студентів до безперервної освіти. Самоосвіта сприяє наданню свободи майбутньому педагогу у виборі завдань професійно-особистісного розвитку залежно від індивідуальних здібностей і нахилів, створює можливість порівнювати особисті досягнення з передовим педагогічним досвідом, приводити рівень своїх педагогічних здібностей у відповідність до вимог професії, що позитивно впливає на емоційний стан і дозволяє педагогу набутти впевненості у своїй професійній діяльності, стимулює самоосвіту [1, с. 205].

Як засвідчують літературні джерела, поняття «самоосвіта» має декілька визначень. Так, поширеною серед науковців є думка, згідно якої самоосвіта – процес цілеспрямованого самовдосконалення, саморозвитку особистості. Зокрема, В. Лозовий розглядає самоосвіту як важливе доповнення навчального процесу, що ефективно впливає на формування професійних і загальнолюдських якостей студента. А. Громцева розуміє її як особистісно-зорієнтовану пізнавальну діяльність індивіда, яка дозволяє вдосконалити його освіту та опанувати нові знання, уміння та навички. Процес самоосвіти майбутніх магістрів, потребує розкриття й уточнення педагогічних умов, їх створення.

Так, самоосвіта майбутніх магістрів має орієнтуватися на формування професійної гнучкості та мобільності, здатності адаптуватися до мінливих умов та змісту професійної праці, запобігання внутрішньо-особистісних конфліктів і професійної фрустрації, на створення умов для самореалізації особистості.

Професія педагога, як відомо, вимагає безперервного духовного збагачення, підвищення культури, освіченості, інтелігентності, потребує щоденної роботи над собою. Педагогічна діяльність «породжує» необхідні професійні якості, які забезпечують успіх професійної діяльності майбутнього педагога. Тому готуючись до навчального заняття, майбутні магістри початкової освіти переглядають різні джерела спеціальної та методичної літератури, переосмислюють їх, доповнюють й уточнюють. Значення цілеспрямованої, послідовної і систематичної самоосвіти важко переоцінити. Процес самоосвітньої діяльності надає їм можливість отримувати різні знання, учитися думати, аналізувати, бути готовими особисто вирішувати професійні завдання.

З іншого боку, професія педагога більшою мірою, ніж інші професії, особистісно забарвлена. Значну роль в ній відіграють професійні якості особистості педагога.

Досліджуючи проблему розвитку професійних якостей майбутніх магістрів початкової освіти нами було визначено наступні професійно важливі якості: сукупність особистісних якостей, з одного боку та розвиток у професійному навчанні і професійній діяльності – з іншого, що визначають їх ефективність, позитивне ставлення до майбутньої професії, до себе як її суб'єкта, до людей, а також сприяють професійно-особистісному розвитку.

Важливе значення у самоосвітній діяльності для професійного зростання майбутніх магістрів початкової освіти мають:

1. Вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду, оволодіння пошуковою дослідною роботою, зустрічі з новаторами, участь у роботі семінарів, конференцій, педагогічних читань тощо. Унаслідок ознайомлення з діяльністю кращих педагогів та її аналізу магістри глибше осмислюють закономірності навчально-виховного процесу.

2. Систематичне вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури, законодавчих актів держави про освіту, виховання та навчання. Ознайомлення з педагогічною пресою, радіо, телебаченням, Інтернетом. Адже засоби масової інформації швидко реагують на всі зміни, що відбуваються у системі педагогічної освіти та навчально-виховному процесі, ознайомлюють із досвідом педагогів-новаторів, науково-педагогічними новинками, матеріалами різноманітних зустрічей, конференцій тощо.

На основі аналізу означеної проблеми можемо зробити висновок про те, що успішна організація самоосвіти майбутніх магістрів початкової освіти ВНЗ забезпечується за таких педагогічних умов: 1) усвідомлення магістрами значущості визначеної освітньої інформації; 2) осмислення та висунення цілей навчання та самонавчання; 3) самоорганізації процесу самоосвіти, що передбачає: самостійне програмування процесу навчання; вибір форм самоосвіти; самооцінку і самоконтроль тощо.

Процес самостійного набуття знань активізує розумову діяльність, формує вольові якості (організованість, наполегливість у досягненні цілей, відповідальність); підвищує загальний і культурний рівень, професійну підготовку майбутніх магістрів. Самоосвіта як складова неперервної освіти не тільки систематично поповнює майбутніх магістрів новими знаннями, а й дозволяє йти в ногу із часом – бути компетентними, конкурентоспроможними на ринку праці фахівцями.

Література

1. *Грищенко С.В.* Самовиховання особистості: монографія / С. В. Грищенко Чернігів : Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2009. – 252 с.
2. *Зайченко І.В.* Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / І.В. Зайченко – Чернігів, 2003. – 528 с.
3. *Вашкевич С.* Педагогічна майстерність вчителя / С. Вашкевич // Освіта. – 2000. – №3.– С.3-5. –28 с.